

Korte mededelingen

Aanslag op de 'Schelphoek', Schouwen

Op Schouwen-Duiveland heeft zich even ten zuidwesten van het dorpje Serooskerke in de huidige gemeente Westerschouwen sedert 1953 een prachtig natuur- en recreatiegebied ontwikkeld. Het Staatsnatuurreservaat 'Schelphoek'.

Dit gebied dreigt echter door de aanleg van een weg, die de Brouwersdam met de in het kader van het Deltaplan geplande Oosterscheldedam moet gaan verbinden, te verdwijnen.

Dat het tracé van de 'Dammenweg' de noordoosthoek van de Schelphoek doorsneel, droeg toentertijd de officiële goedkeuring van het Staatsbosbeheer. In het streekplan voor Schouwen-Duiveland, zoals dit september 1972 werd goedgekeurd, was dit tracé overgenomen.

Daar echter de natuurwetenschappelijke, de recreatieve en de landschappelijke waarde van de 'Schelphoek' zeer groot is, heeft het bestuur van de Natuur- en Vogelwacht 'Schouwen-Duiveland' gemeend zich niet neer te leggen bij de genomen officiële beslissingen.

De Natuur- en Vogelwacht "Schouwen-Duiveland" is een actie begonnen 'Tot behoud van de Schelphoek'. U kunt een formulier ondertekenen waarin u protesteert tegen de doorsnijding van het Staatsnatuurreservaat 'De Schelphoek' door rijksweg 57 en verzoekt daarbij de autoriteiten het tracé alsnog in noordelijke richting te verleggen. U kunt ook de actie financieel steunen door minimaal 50 cent te storten op girorekening 59 368 t.n.v. Vogelwacht Schouwen-Duiveland te Zierikzee onder vermelding op het girobiljet 'Tot behoud van de Schelphoek', of een speciaal Schelphoeknummer van 'Sterna' bestellen door storting van f 1,50 op bovenstaand gironummer en dit onder ogen van belanghebbenden te brengen. Het is een gestencilde uitgave van 36 pagina's, waarin J. W. Eckhardt (Mastgatstraat 28, Zierikzee, tevens redacteur) o.a. schrijft over de vogels van dit gebied.

Het Belgisch wettelijk statuut van de Benelux-Avifauna

Het nieuw wettelijk statuut van de vogels in België vloeit voort uit twee internationale verdragen, evenals uit de onlangs gewijzigde Belgische jachtwetgeving.

Jachtperiodes van 'Klein wild' (10 vogelsoorten), 'Waterwild' (20 vogelsoorten), 'Overig wild' (7 vogelsoorten), 'Vogels behorend tot de lijst van bijlage 1' (3 vogelsoorten), 'Vogels behorende tot de lijst van bijlage 2' (28 vogelsoorten) en de 'Volledig beschermde vogelsoorten' zijn hierin nader vermeld.

Het driemaandelijks mededelingenblad van het Coördinatie Comité Bescherming Vogels (januari - februari - maart 1973) is hieraan uitsluitend gewijd (uitg. R. Arnheim, Durentijdlei 8, B-2130 Brasschaat).

Een kort bericht in dit blad vermeldt nog dat er een eerste verzorgingscentrum voor gewonde en verwaarloosde vogels is geopend in het domein van 'Planckendael', een gebied van 36 ha dat behoort aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen. Het is gelegen in de gemeente Muizen, aan de weg Mechelen-Leuven. Op 25 april jl. werd het 'Verzorgingscentrum voor gewonde en bezoedelde vogels - S.O.S. Natuurbasis' geopend. Bezoekers zijn er welkom. J.T.

Tienduizenden vogels stierven door olie

Een bericht van 6 december 1972 in „De Telegraaf" meldde het volgende: „Esbjerg: Langs de kusten van Denemarken zijn tienduizenden vogels gedoemd tot sterven als gevolg van olie op zee. Ze kunnen niet meer vliegen of duiken, omdat hun veren door olie Ornithologen geloven dat de vogels vermoedelijk werden aangetrokken door een stuk zee dat er bijzonder „rustig" uitzag, waardoor zij er gingen landen. Die „rust" werd veroorzaakt door een olieveld, ergens in de Noordzee. Dat was drie à 4 weken geleden en nu komen de vogels hulpeloos op de Deense kust afgedreven. In de laatste besmeurd en samengeplakt zijn. Zij zijn niet meer te redden.

vier jaar zijn ongeveer 50.000 zeevogels door dit lot getroffen, alleen al in de Deense wateren".

Broedgegevens gevraagd van enkele soorten in

Noord- en Midden-Drenthe

In 1973 wordt voor Noord- en Midden-Drenthe een milieukartering uitgevoerd om de draagkracht van het milieu te bepalen ten aanzien van de recreatie. Primair wordt de vegetatie geïnventariseerd. Er is evenwel ook een aantal vogelsoorten uitgezocht, die een bepaalde indicatorwaarde hebben voor rust en voor een 'schoon milieu', en ook enkele kolonie-broedende soorten. Het te onderzoeken gebied omvat de volgende gemeenten: Anlo, Assen, Beilen, Eelde, Gasselte, Gieten, Norg, Peize, Roden, Rolde, Vries, Westerbork en Zuidlaren.

Er worden gegevens gevraagd over het broeden van de volgende soorten:

Buizerd, Wespendif, Havik, Sperwer, Grauwe-, Blauwe-, en Bruine Kiekendief, Boomvalk, Velduil, Bosuil, Steenuil, Korhoen, Wulp, Blauwe Reiger, Roek, Oeverwaluw, Zwarte Stern en Visdief. Ook gegevens over goede weidevogelgebieden zijn welkom.

Het gaat om gegevens uit 1973; oudere gegevens (uit 1969 en later) worden echter zeer gewaardeerd. Gelieve de plaats van het broedgeval zo nauwkeurig mogelijk aan te geven (schetskaartje). Het is echter, waar het stootvogels en uilen betreft, niet de bedoeling naar nesten te gaan zoeken! Geef voor deze soorten de plaats(en) aan waar u vermoedt dat het nest zou kunnen zitten.

Hebt u gegevens over bovengenoemde soorten in een of meer van de betreffende gemeenten dan kunt u die (graag vóór 1 nov. 1973) sturen naar: Han de Boer of Feiko Prins, p/a Laboratorium voor Plantenoecologie, Kerklaan 30, Haren (Gr.).

Derde internationale telling van broedparen van de Ooievaar in 1974

In verschillende gebieden gaat de Ooievaar schrikbarend achteruit. Gedurende 12 jaar van 1958 tot 1969 was er in Nederland en Denemarken een achteruitgang van $\frac{2}{3}$ en in de Elzas zelfs $\frac{5}{6}$. Ook in andere gebieden werd achteruitgang geconstateerd.

The International Council for Bird Preservation, c/o British Museum (Natural History), Cromwell Road, Londen SW 7, Engeland beveelt in 1974 een derde telling van broedparen van de Ooievaar in het gehele broedgebied

dan, die landelijk zullen worden gepubliceerd. Ook in 1934 en 1958 werden deze internationale tellingen gehouden.

Zoals bekend zullen deze tellingen in Nederland weer onder auspiciën van het Staatsbosbeheer, Museumlaan 2 te Utrecht gehouden worden.

Er zijn echter ongetwijfeld ook Nederlandse vogelliefhebbers die in 1974 broedparen van de Ooievaar in het buitenland kunnen tellen. Men wordt aangeraden de volgende gegevens te noteren per plaats (incl. land, provincie, gemeente, gehucht): het totaal aantal broedparen in zo'n plaats met data en het totaal aantal uitgevlogen jongen. Met zo mogelijk een verdeling van het aantal broedparen met uitgevlogen jongen en het aantal broedparen zonder uitgevlogen jongen.

Men gelieve zijn buitenlandse tellingen naar Londen op te zenden, terwijl binnenlandse gegevens natuurlijk naar het Staatsbosbeheer, Museumlaan 2, Utrecht gezonden moeten worden.

De oproep is ondertekend door de voorzitter S. Dillon Ripley en de secretaresse miss Phyllis Barclay-Smith.

De Kluten en de Dollard

In de extra editie van het Waddenbulletin van februari 1973 schrijft S. T. Tjallingii in een drietal artikelen achtereenvolgens over 'De biologische waarde van de Dollard', 'De biologische gevolgen van het dijk- en kanaalplan' en 'Enkele momenten uit een klutenleven'.

Onder de laatste titel wijst schrijver onder meer op de funeste gevolgen van de eventuele uitvoering van het dijk- en kanaalplan van de Dollard door o.a. het verlies van alle hoogwatervluchtplaatsen, een belangrijk deel van de voedselgebieden en meer dan de helft van de broedplaatsen in de Dollard.

De schrijver gaat vervolgens in op de samenstelling van de klutenkolonies, de afstand tussen de nesten, het gedrag van de vogels bij het nest en met de jongen, het voedsel zoeken van de oude en de jonge vogels en ten slotte de aantallen Kluten op de hoogwatervluchtplaatsen. De top ligt ongeveer in de maand augustus en dan zitten er circa 14.000 Kluten, waaronder vele uit Zweden, Denemarken en Duitsland.

Het artikel is met een aantal grafieken, kaartjes en tekeningen geïllustreerd.

H.J.L.

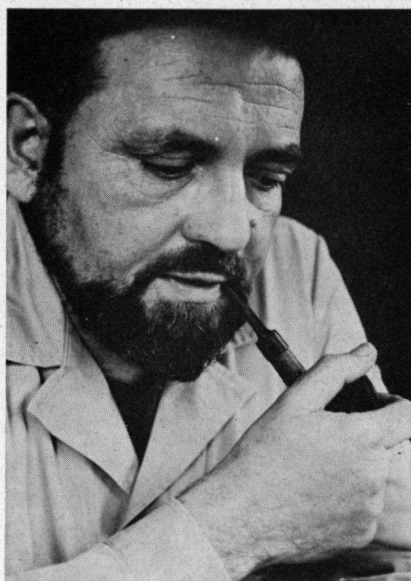
Margriet-Milieu-Prijs 1973

Op maandag 4 juni j.l. is de eerste Margriet-Milieu-Prijs door dr. S. L. Mansholt, in tegenwoordigheid van de minister van volksgezondheid en milieu-hygiëne mevrouw mr. I. Vorrink uitgereikt te Boxtel.

Op grond van tien criteria heeft een jury, onder voorzitterschap van de heer W. L. Brugsma, na stemming besloten de Margriet-Milieu-Prijs, bestaande uit een bedrag van f 5.000,— en het beeldje 'Vrije Vlinder' van Max Reneman, uit de meer dan 60 voorgedragen kandidaten van wie zij de verdiensten ten volle wilde onderkennen en hen daarvoor lof wil toezwaaien, toe te kennen aan het project 'De Kleine Aarde', een proeftuin te Boxtel, voor scholieren, studenten, werkende jongeren en anderen. De proeftuin omvat kassen, akkers, laboratoria en een vijver. Projecten waarbij gestreefd wordt naar zo laag mogelijk energieverbruik en zo weinig mogelijk vervuiling. Werkgroepen van jongeren experimenteren er gedurende een of meer weken met biologische tuinbouw, methaangasproeven, windkracht, zonne-energie, verontreinigingsonderzoek, vleesloze eiwitproductie en bezinnen zich in gezamenlijke discussie op de essenties van het milieubehoud en de verstoring ervan door vervuiling en verspilling. Hoewel 'De Kleine Aarde' niet pretendeert een compleet alternatief voor de Nederlandse voedsel- en energieproductie te bieden, voldoet dit in financiële nood verkerende project aan bijna alle door de jury gestelde criteria. Bijkomende overweging was dat de leider van het project Sietz Leeffang als een van de pioniers van de Nederlandse milieu-journalistiek moet worden beschouwd.

De jury heeft vervolgens besloten een extra-prijs van f 3000,— toe te kennen aan Jaap Molenaar. Deze bekende tekstschrijver, maker van tv-documentaires en kinderseries heeft zijn succesvolle carrière daarin geheel ondergeschikt gemaakt aan de strijd voor milieu- en natuurbehoud. Hij heeft in radio en tv als gangmaker gefungeerd voor de bewustwording op dit terrein, was inspirator van het Comité N° 70, de regeringscommissie voor het Natuurbeschermingsjaar 1970 en was medeoprichter van de Vereniging voor Milieu-defensie.

Lang voordat actiegroepen zich met het milieu gingen bezig houden trok Jaap Molenaar (54) al door het land

Jaap Molenaar: extra Margriet-Milieu-Prijs 1973

om lezingen te houden. Hij gaf zijn werk bij tv en radio op om zich beter voor het milieu te kunnen inzetten en trok zich terug in het Friese dorp Suawoude, waar zijn dorpsgenoten hem de 'milieumarkies' noemen.

In 1973 bewaking van de Engelsmanplaat

Reeds eerder eisten wij tijdens de broedtijd bewaking van de Engelsmanplaat, door de kustbewoners 'de Kalkman' genoemd. Er broeden Noordse en Grote Sterns, Visdiefjes en Dwergsterns. De rust op deze onbewoonde plaat, met zijn lage duintjes, in de Waddenzee wordt meer en meer verontrust door ongeorganiseerde wadlopers en pleziervaartuigen. Nesten en eieren worden vertrapt en honden jagen de vogels op.

Door de Dienst der Domijnen wordt met spoed gezocht naar een permanente bewaking tijdens het broedseizoen onder leiding en verantwoording van het Staatsbosbeheer met medewerking van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee. Alle problemen blijken nog niet opgelost te zijn, maar het ziet er naar uit dat de bewaking dit seizoen reeds een feit zal worden. De KNZHRM heeft haar medewerking bij de proviandering toegezegd.

Staartmees als holenbroeder

Dat er in de vogelwereld wel eens bijzonderheden voorvallen, is wel bekend. Als we bijvoorbeeld aan de Merel denken, die zijn nest heeft gebouwd op een oude fiets, of mezen die in de brievenbus hun nest en eitjes deponeren.

Maar wat ik toevallig op de eerste lentedag, 21 maart, te zien kreeg, vond ik wel heel bijzonder en vermeldenswaard. Voor zover mijn vogelkennis strekt en ik literatuur gelezen heb over de Staartmees (*Aegithalos caudatus*), is het bekend, dat ze een bolvormig nest bouwen bedekt met korstmoss en opgehangen aan boomvorken of in struiken. Het nest heeft een vliegagat aan de voorkant.

Al vogelend in de Kennemerduinen, uitgerust met kijker, viel mijn oog op een oude dode wilgenboom, die in de laatste novemberstorm nog meer toegetakeld is dan hij al was. 't Is erg interessant als je zo'n boom (een 15 meter van het wandelpad verwijderd) op je gemak bekijkt. Ik zag zo maar een aantal spechtgaten, tot ik op zeker moment een Staartmees op een tak zag verschijnen en plots in een uitstekende tak verdween. Ik wachtte tot het meesje terugkwam. Even later verscheen er nog één. De ene was uit de tak gevlogen en de andere vloog naar binnen. Toen ik die tak aan de voorkant bekeek, bleek dat het een oud spechtehol was.

Ik vond het een vreemd geval en bleef nog enige minuten toekijken. Ja hoor, daar kwamen ze terug, alle twee, met iets in hun snavel.

Zondag 25 maart ben ik er weer langs gewandeld. Toen heb ik, op mijn gemak op veilige afstand, een kijkplaatsje opgezocht. Wat je in zo'n oude boom ziet, is af en toe verbijsterend. Je kan er bijna niet meer vandaan komen, als je op zo'n mooie lentedag alles gadeslaat. Ik zag bijvoorbeeld een Groene Specht die me hardop uit zat te lachen en daarna wegvloog. Boven in de afgebroken kruin zaten twee Ringmussen en een Buizerd zweefde er boven. Allerlei vogelgeluidjes en geregeld hoor je gelukkig nog het jodeliedje van de Boomleeuwerik en het Zwartkopje dat hier ook zijn territorium heeft. Even verder terug had ik al een Klapekster waargenomen. Om op mijn Staartmezen terug te komen. Ze waren nog druk aan het slepen, maar die pluisjes waren zo klein, dat je amper kon onderscheiden

wat ze vervoerden. Tot op zeker moment het vrouwtje (of mannetje) aan kwam vliegen met een veertje en het tot overmaat van ramp liet vallen en wegwaaien. Maar het mannetje (of vrouwtje) vloog het achterna, precies in mijn richting, tot op twee meter afstand van mij vandaan, haalde het in, pikte het in de vlucht op en bracht het naar het hol. Toen was ik wel overtuigd, dat er een nestje in de holle boomtak werd gebouwd. De bewuste tak bevindt zich 7 à 8 meter boven de grond.

Het is nu 29 maart. De Staartmezen zijn nog aan het bouwen. Ik zal ze rustig hun gang laten gaan, in de stille hoop, dat er eitjes zullen komen, en den... nieuwe holenbroedertjes!

● A. E. Leutscher, P. C. Boutensraat 126", Haarlem

Poelier stopt handel in Kievitseieren

„Je moet consequent zijn om de natuur te beschermen en te behouden”, vindt poelier Fikkert uit Gorssel en daarom verhandelt hij niet langer Kievitseieren. Vorig jaar zette hij er tien- à twaalfduizend om. Die eieren kocht hij van leveranciers uit de hele provincie Gelderland en uit de streek rond Raalte, Heino en Kampen. Voor de oorlog zette de familie Fikkert per seizoen zeker honderdduizend Kievitseieren om. Vorig jaar waren dat er nog tien- à twaalfduizend. Daar kun je aan merken dat het aantal Kieviten terugloopt, aldus de heer Fikkert.

Kieviten en Kievitseieren, vroeger en nu

In het 'Algemeen Politieblad' van het Koninkrijk der Nederlanden (jrg. 122, nr. 7 - 7 april 1973) schreef J. Bil een interessant artikel (pag. 155-160) waarin het verloop van de wettelijke bescherming van de Kievit, de eieren, de inkrimping van de raaptijd, melken en Kieviten, de vergunning van de grondgebruiker, de sluitingsdatum en daarna, kopen en verkopen van Kievitseieren, de tegenwoordige handel in Kievitseieren, eieren van andere weidevogels en andere excessen besproken worden. Ook vanuit documentair oogpunt een bijzonder lezenswaardig artikel.

In 'Politie Dierenbescherming' (jrg. 48, nr. 5, mei 1973, pag. 111) schrijft H. Jansen over de bescherming en de achteruitgang van de Kievit, waaruit wij bovenstaand stukje van poelier Fikkert overnamen.

Reacties op 'spiegelgevechten' van vogels

Naar aanleiding van het artikel van de heer F. van Daalen ('Het Vogeljaar', jrg. 21, pag. 336) het volgende: ik herinnerde mij iets dergelijks en ik heb mijn aantekeningen hier op nagekeken. Het was 5 mei 1968 dat ik een bezoek bracht aan de Kennemerduinen. Op de parkeerplaats, in de buurt van het Vogelmeer, zag ik twee Scholteksters waarvan er een tegenover de wieldop van een auto stond. Hij keek even en gaf toen met zijn sterke snavel een enorme tik tegen de wieldop, hetgeen je goed kon horen. Als verbaasd bleef hij staan kijken wat de uitwerking was. Half schuin liep hij weg, keek nog eens om, liep snel weer terug en gaf nog eens een tik. Daarna zakte hij een paar maal door zijn poten en hield de kop schuin. En zijn spiegelbeeld reageerde precies hetzelfde. Met snelle passen liep hij nu voor goed weg van de wieldop. De hele vertoning was een koddig gezicht waaraan ik direct weer herinnerd werd toen ik het artikel van de heer Van Daalen las.

- F. Besteman, Pinksterblomstraat 66, Schermerhorn

Uw gedachte dat de Witte Kwikstaart een denkbeeldige rivaal nazit is ook bij ons opgekomen. Er zit er namelijk op het moment dat ik dit schrijf (17 april 1973) een achter mijn rug tegen het raam te pikken. Maar het begon deze week met de Staartmees. We snaptten er niets van en wij waren al bang dat de vogels zich zouden doodvliegen. Gelukkig was dat niet zo, maar of het verschijnsel nu helemaal is opgelost is de vraag. Immers wij wonen hier al jaren en dit is de eerste keer dat een Witte Kwikstaart en een Staartmees zich wreken op onze ruiten. Als dit zo'n algemeen verschijnsel is zouden wij dit toch wel eens eerder gezien moeten hebben? Wij hadden ook nooit iets gelezen over dit najagen van een denkbeeldige vijand of rivaal.

- Ad Blanker, Reeweg 1, Vledder

Bestaat de mogelijkheid, heer Blanker, dat er door het snoeien, kappen of omwaaien van een boom bij uw huis een andere spiegeling op uw ruiten is gekomen, waarop de vogels nu plotseling reageren?

Red.

Sperweruil in Friesland

In 'Vanellus' jrg. 26., no. 5 - mei 1973, pag. 105-106 wordt een waarneming van een Sperweruil gepubliceerd die op 27 augustus 1972 waargenomen zou zijn door de heren L. H. van Esch en Tj. Brouwer met hun resp. echtgenotes in een ruig graslandgebiedje bij de Saiter Petten onder Eernewoude. De heer W. de Jong schrijft hierover o.m. verder 'op langer in dezelfde omgeving blijven wijst een waarneming van de heer K. Annema, opzichter bij 'It Fryske Gea', die ongeveer een maand later op dezelfde plaats een uil waarnam, die afgaande op de beschrijving, zeer waarschijnlijk hetzelfde exemplaar is geweest dat de heer Van Esch zag'.

Aanvullende gegevens over de Zeeuws-Vlaamse avifauna

In 'De Wielewaal' jrg. 39, juni 1973 - pag. 182-185 schrijft Gilbert Van Avermaet een stukje met bovenstaande titel. Als waargenomen soorten worden o.a. genoemd: Baardmannetje, Kleine Zilverreiger, Cetti's Zanger, Kwak, Sneeuwvangs, Ibis, Zeearend en Kwartel. De 'Avifauna van de Braakman' van W. Suetens (Giervalk 1960 - 1) kan aangevuld worden met een vijftal nieuwe soorten.

Achteruitgang van zangvogels

In een artikel 'Rückgangerscheinungen bei Singvögeln' schrijft dr. P. Berthold van het Max-Planck-Institut für Verhaltenspsychologie, Vogelwarte Radolfzell in 'Gefiederte Welt' (nr. 12 - 1972) over de achteruitgang van zangvogels die men op het vangstation op het schiereiland Mettnau aan het Bodenmeer heeft vastgesteld. Dit vangstation is hier ingericht in verband met een grasmussen-onderzoek. Er kwamen ontstellende gegevens uit dit onderzoek tevoorschijn. Gedurende de vangtijd tussen 1968-1970 bleek dat 26 van de 27 onderzochte soorten in aantal afgenomen waren of een afname-tendens aantoonde. Bij 14 soorten bedroeg de achteruitgang van de aantallen die gevangen werden meer dan 50%. Bij vier soorten, Gekraagde Roodstaart, Grauwe Klauwier, Vuurgoudhaantje en Winterkoning, was dit zelfs meer dan 66%.

Het is van belang dat ook de Nederlandse ringers die reeds jarenlang regelmatig op vaste plaatsen vogels vangen en ringen hun vangsten eens gaan vergelijken.

Het areaal van de Ooievaar

De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels is druk bezig het aantal Ooievaarders in ons land te vermeerderen. Dat is natuurlijk mooi. Ooievaarders zijn gelukbrengers. Maar zou de achteruitgang in Nederland ook niet komen omdat de Ooievaar zijn broedgebied inkrimpt? Ik denk hierbij aan de uitbreiding van de Zwarte Specht, Turkse Tortel, Bonte Vliegenvanger en Kleine Barmsijs. Ze kwamen hier vroeger zelden of niet voor, maar zij hebben hun woongebied uitgebreid. Wij zien dus verschuivingen. Zou dit bij de Ooievaar ook niet het geval kunnen zijn?

- Jan Kleinhout, p/a Zwolseweg 14, Deventer

Controleurs Vogelwet

Bij beschikking van de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 22, 23, 29 en 30 mei 1973 zijn tot Controleur-Vogelwet 1936 aangesteld:

F. Bindels, Brigidastraat 60, Breda; H. Bloemhof, Gen. Eisenhowerlaan 1, Staphorst; A. D. Bode, Cuneraweg 25, Achterberg (gem. Rhenen); F. W. Boerwinkel, Asterstraat 341, Wageningen; K. Boxem, Burg. Buitenweg 38, Ruinerwold; drs. A. M. E. Conings, Stadhoudersring 684, Zoetermeer; D. A. Demink, De Brekken 6, Drachten; A. Dunnink, Prins Bernhardstraat 7, Staphorst; J. P. Friesen, Hasselterdijk 5, Zwartsluis; E. J. Gubbels, Albardaweg 79, Wageningen; D. J. Gussinklo, Vulcaanstraat 63, Terborg; B. Heidanus, Foswerd 100, Drachten; J. Hoeve, Prins Bernhardstraat 13, Staphorst; R. Hoeve, Larenseweg 4, Markelo; J. R. Hovinga, Langewoldstraat 2, Leek; H. Jacobs, Berkenlaan 2, Bennekom; drs. K. Jellema, Leidijk 243, Drachten; J. W. Koenhen, Europalaan 80, Rheden; K. Koobs, Fred. Hendrikstraat 15, Staphorst; H. J. Lassche, Tweekelerweg 317, Hengelo (O.); H. Lussing, Burefen 39, Drachten; E. P. A. van Meel, Halsedijk 1, Ulicoten; A. L. Moolekamp, Titia Gorterstraat 2, Zwiindrecht; H. van Munster, Aalenhuislaan 2, Almelo; D. J. Mus, Kerkelaan 13, Heiloo; A. Mussche, Fred. Hendrikstraat 12, Staphorst; R. M. Olthoff, Keulseweg 68, Reuver (L.); J. J. J. M. van der Sanden, Haagweg 462, Breda; J. Schaerlaeckens, Ravelijn 114, Geertruidenberg; L. Schuurmans, Stelpswijk 22, Drachten; A. Spijker, Oude Rijksweg 416, Rouveen; L. J. Stomp, De Geeren-

weg 51, Baarn; G. J. Tuinman, Dijkstraat 10, Kampen; J. W. de Vries, Splitting 172, Drachten; H. L. W. van Vugt, Bavelsealaan 191, Breda; G. J. Wiersema, Dabbelosepad 14, Hoenderloo; B. Witte, Henri Dunanstraat 49, Staphorst; G. Woldman, Eiberweg 28, Dedemsvaart; B. Zijp, Burmanialaan 94, Drachten.

Observatie-ochtenden in de Jan Dekker-observatiehut

Onder auspiciën van Vogelwacht De Steltkluit werden in het voorjaar van 1973 een zestal observatie-ochtenden/excursies naar de Jan Dekkerhut aan de Spuikom te Terneuzen gehouden. In totaal werd er door 42 personen aan deelgenomen. Enerzijds had dit aantal hoger kunnen zijn, maar omdat er tegelijkertijd andere activiteiten in volle gang waren — het knoten van knotwilgen — moest een aantal 'vaste' excursisten verstek laten gaan. Anderzijds is de hut met een groep van 10 personen goed bezet, zodat de groepen niet te groot mogen zijn.

Het aantal waargenomen vogelsoorten bedroeg in totaal 47, te weten:

Blaauwe Reiger, Wilde Eend (broedvogel), Wintertaling, Bergeend, Patrijs, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholiekster, Kievit (broedvogel), Goudplevier, Bontbek-, Kleine- en Strandplevier, Watersnip, Bokje, Oeverloper, Tureluur, Groenpootruiter, Kleine Strandloper, Kempfaan, Kluit (7 ex.), Zilver-, Storm-, Kokmeeuw, Visdiefje, Houtduif, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart, Winterkoning, Heggemus, Kramsvogel, Zanglijster, Merel, Tapuit, Rietzanger, Koolmees, Grauwe en Rietgors, Groenling, Kneu, Spreeuw en Kauw.

Uiteraard zijn hier soorten bij die tijdens elke observatie-ochtend werden gezien.

Van de als broedvogel aangemerkte soorten werden nesten gezien. Broedgevallen van andere soorten zijn, blijkens vroegere ervaringen, te verwachten.

Opgemerkt dient te worden, dat ook het aantal privé-bezoeken aan de hut toeneemt. O.a. enkele fotografen van buiten de regio hebben er reeds gebruik van gemaakt.

Dit verslag is samengesteld uit de excursieverslagen, verzorgd door M. A. Buise, B. M. Grootjans en G. Ottens. De volledige verslagen zijn of worden gepubliceerd in 'De Steltkluit', het orgaan van de gelijkname vogelwacht.

- Vogelwacht De Steltkluit, O.Z. Vl.

Temperatuurstijging koelwater: oorzaak grote vogelsterfte

De gevolgen van de thermische verontreiniging blijken veel ernstiger te zijn dan de electriciteitsproducenten ons willen doen geloven. Behalve zuurstofverarming van het omringende oppervlaktewater zorgt het koelwater ook voor omstandigheden waarin een soort lijkengif ontstaat dat de dood betekent voor honderden watervogels. Deze opzienbarende ontdekking publiceerde de in juni j.l. in Utrecht gepromoveerde J. Haagsma uit Maassluis. Hij schreef zijn bevindingen in een dissertatie getiteld 'De etiologie en epidemiologie van botulismus bij watervogels in Nederland'.

Tot 1970 was botulismus in ons land feitelijk geen belangrijk medisch of veterinair probleem. Haagsma heeft nu echter vastgesteld, dat het massaal optreden van deze verlamingsziekte bij watervogels in en bij de grote steden in ons land samenhangt met de thermische vervuiling van het oppervlaktewater. Met de bouw van steeds grotere electriciteitscentrales die dienovereenkomstig meer koelwater gebruiken is zelfs in een vorstperiode het zwemwater van de vogels nog zo warm, dat het botulinumtoxine — de veroorzaker van de ziekte — als een echt lijkengif kan ontstaan in de kadavers van dieren die zich ook in dat zwemwater bevinden.

Door toepassing van bijzondere technieken heeft de heer Haagsma zijn onderzoek naar het voorkomen van de ziekte bij watervogels kunnen uitvoeren. Hij is de eerste in ons land, die het veelvuldig voorkomen van botulismus bij watervogels bewees.

Dr. Haagsma onderzocht voor zijn stellingen zes gebieden rondom Den Haag, Amsterdam, Hilvarenbeek en Zuidelijk Flevoland. De eerste grote vogelsterfte trad op in 1970 in het Verversingskanaal te Den Haag. Aanvankelijk werd deze sterfte toegeschreven aan een veel gebruikt herbicide (MCPA). Voor dieren bleek dit bestrijdingsmiddel echter onschuldig. De werkelijke oorzaak lag in de temperatuurstijging van het water waardoor het botulinumbacil de kans kreeg zich goed te ontwikkelen en te verspreiden. Er stierven 51 vogels. Een opvallend bijverschijnsel bleek de verdwijning van de bruine ratten uit het gebied. Soortgelijke ontdekkingen deed dr. Haagsma in Amsterdam waar in sep-

tember 1972 de hoogste sterfte werd waargenomen (148 stuks). Vermoedelijk is dat een gevolg geweest van de thermische verontreiniging door het rioolwaterzuiveringsbedrijf Amsterdam-Noord.

Ook natuurgebieden werden onder de loep genomen. Op het landgoed 'De Utrecht' te Hilvarenbeek werden 361 kadavers van negen verschillende vogelsoorten gevonden en in Zuidelijk Flevoland werden op 4 september 1971 over een oeverlengte van 800 meter ruim 1700 kadavers geteld, voornamelijk Kokmeeuwen. Deze massale sterfte werd eveneens toegeschreven aan een herbicide, dat werd gebruikt om een grote verspreiding van wilgen tegen te gaan.

Volgens dr. Haagsma staat echter onomstotelijk vast, dat het de botulinumbacil — een bacil dat door een Amerikaanse hoogleraar als 'het meest vergiftige gif' werd gekarakteriseerd — is geweest.

Volgens dr. Haagsma is bestrijding van de ziekte voorlopig alleen mogelijk door een snelle opruiming van de kadavers. Dit is niet alleen noodzakelijk om verspreiding van de dodelijke bacil tegen te gaan en daardoor de sterfte aan watervogels tot een minimum te beperken, ook voor de menselijke gezondheid is het van groot belang. In toenemende mate immers zijn wij in ons land aangewezen op het oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater. Met botulinumbacil besmet water is daarvoor ten enenmale ongeschikt en tevens gevaarlijk, want botulismus — de verlamingsziekte — kan ook bij de mens optreden (Elsevier's Weekblad, 23 juni 1973 - pag. 18).

Rosse Stekelstaarteend in Nieuwkoop

In 'Het Vogeljaar' van juni 1972 (jrg. 20, pag. 106) meldden we reeds dat een paartje van de Rosse Stekelstaarteend met jongen in Nieuwkoop werd waargenomen. De vogels blijken er nog steeds aanwezig te zijn. Op 17 juni 1973 nam mej. C. Ammerlaan een ♂ waar op de Nieuwkoopse Plassen te Noorden, die een geluid als 'brrrr, brrrr, brrrr' liet horen, waarbij de kop steeds naar voren tegen het wateroppervlak werd gedrukt hetgeen een mooi spiegelbeeld opleverde.

Op 27 juni 1973 zag M. Bongertman een paartje op de plassen bij Noorden. Het ♂ vond hij tussen riet zwemmend en het ♀ bleef steeds meer op de

achtergrond en maakte geen alarm. Het ♂ wel, deze ging vreemd met de kop heen en weer en maakte dan een soort 'ratelend' geluid. Bij het benaderen van het ♂, dook deze onder en bleef vrij lang onder water. Langer dan een Fuut.

Volgens berichten zou het dus niet de Witkopeend (*Oxyura leucocephala*) betreffen, maar de Rosse Stekelstaart-eend (*Oxyura jamaicensis*).

J.T.

Het voorkomen van de Grauwe Gans en de Kolgans in de noordelijke delta

Nummer 2 van 'Trias', het nieuwe contactorgaan van de CJN,NJN en KJN, wordt geheel ingenomen door een artikel van Jos Kuypers en Anton van Haperen over 'Grauwe Ganzen en Kolgans in het noordelijk Deltagebied in de laatste jaren voor de afsluiting van het Haringvliet' ('Trias' 2, april/mei 1973, pag. 3-38).

Dit onderzoek werd geënt op waarnemingen die werden verricht in de jaren voorafgaand aan de afsluiting van het Haringvliet in november 1970. Hierdoor kan dit rapport o.a. goed dienst doen om veranderingen in het verschijningspatroon van beide ganzensoorten te signaleren ná, en (eventueel) als gevolg van de sluiting van het Haringvliet. Het verslag gaat uitvoerig in op het aantalsverloop en terreingebruik van beide soorten; voorts worden beschrijvingen gegeven van de belangrijkste pleisterplaatsen in het noordelijke deltagebied.

Zowel in 1968 als in 1969 stellen de auteurs voor de Grauwe Gans een na-jaarsmaximum vast van ca. 8000 vogels. De Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen is tegenwoordig de best bezette na-jaarspleisterplaats. Dit terrein is voor het publiek gesloten en ongetwijfeld is de rust wel een van de belangrijkste factoren die het terrein zo aantrekkelijk maakt voor de ganzen. Het is, o.a. voor de Grauwe Gans, wel ten zeerste te hopen dat de beheerders van dit terrein er in zullen slagen het gesloten te houden voor het publiek.

De belangrijkste pleisterplaatsen van de Kolgans liggen in de grasland-arealen ten zuiden van de Biesbos, in het oosten van de Hoekse Waard en in centraal Putten. De befaamde Haagse Beemden, waar Philippona en Mulder aan het eind van de jaren vijftig

nog tot ± 15.000 Kolgans aantreffen, worden tegenwoordig door de soort in veel geringer aantal bezocht. Wel is, vooral de laatste paar jaar, de ervaring dat de Kolgans geschikte terreinen rond het westelijk bekken van het Haringvliet bezoekt. Eind februari-begin maart 1969 verbleven in het noordelijke Deltagebied tussen de 20.000 en 30.000 Kolgans. Waarschijnlijk is dit aantal wel het maximum van de laatste jaren.

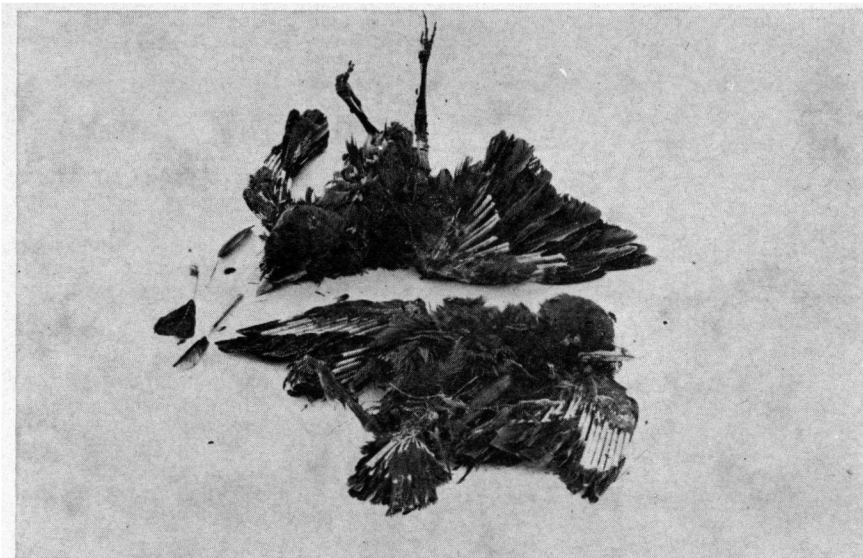
G. L. Ouweneel

'Het Nederlands Jachtmuseum' opent met tentoonstelling 'Wild in beeld'

Op zaterdag 30 juni is met bijdragen van de provincie Gelderland, de gemeente Renkum, CRM en uit de jagerswereld het Museum voor wild-beheer 'Het Nederlands Jachtmuseum' in het kasteel 'De Doorwerth' te Doorwerth geopend met een tentoonstelling 'Wild in beeld'. Het is een unieke collectie van schilderijen, tekeningen en kleine plasticen uit Nederlands museum- en particulier bezit welke het bij ons voorkomende wild uitbeelden. In 12 zalen en zaaltjes van de geres-taureerde zuidvleugel van het kasteel is deze eerste uiting van Het Nederlands Jachtmuseum ingericht. Ook de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels heeft met beide handen het aanbod aanvaard hier een ruimte te mogen vullen. En het is verbazingwekkend wat de samenstellers er van hebben kunnen maken. Ook de Vereniging tot behoud van het Veluws edelhert werkte mee. Volgend jaar hoopt men in het Jachtmuseum een permanente expositie gereed te hebben welke jager, en vooral niet-jager, op aanschouwelijke wijze noodzaak en wezen van de jacht in ons land uiteenzet. Het wil tevens laten zien, dat ons land, hoe groot het bevolkings- en milieuprobleem ook mag zijn, nog levenskansen biedt aan een rijk dierenleven in de vrije natuur.

Tijdens de laatste oorlog werd het kasteel grondig verwoest en het is nu voor het eerst na meer dan 30 jaren dat dit eigendom van de Stichting Vrienden der Gelderse Kastelen, weer toegankelijk is gesteld.

Tot 1 oktober blijft de tentoonstelling geopend. En wel van 10.00 uur tot 12.30 uur en 13.30 uur tot 17.00 uur, zondags van 13.00 tot 17.00 uur. 's Maandags gesloten.

Deze foto met onderstaande brief werd in juni 1973 door Hans Buter, Tuinstraat 239, Amsterdam aan Minister-President Den Uyl gezonden en tevens aan alle leden van de Tweede Kamer.

Op 19 juni 1973 werden hierop schriftelijke vragen gesteld door de leden De Boois en Franssen aan de minister van Landbouw en Visserij en de staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die wij hieronder laten volgen:

Ook de brief die de Tweede Kamer fractie van de Partij van de Arbeid zond laten wij hieronder volgen.

Ook van die zijde dus een aanval op de in de Jachtwet vermelde kraaiachtigen. Wij zijn benieuwd naar de verdere resultaten van de brief van de heer Hans Buter.

Aan Minister-President Den Uyl
en alle leden van de Tweede Kamer
Den Haag

juni 1973

Mijne Heren,

Op deze foto het resultaat van een onzindelijke jachtwet die 'NIET' verbiedt dat zelfs in de broedtijd op toch al schaarse kraaien, eksters, kauwen gejaagd mag worden.

De ouders van deze jonge kauwtjes werden doodgeschoten door weidelijke jagers op het weekend voor Pinksteren. Het gebeurde in Friesland. Ik ben daar eigenaar van 1 1/2 ha grond met bos erop en had deze winter o.a. een mooi kraaienhuis gehangen in een hoge berkenboom. De kauwtjes die nog het jaar ervoor in de schoorsteen genesteld hadden, waardoor ik in het voorjaar niet stoken kon, vonden dit een beste oplossing.

Alles ging dus uitstekend tot aan de fatale dag.

De jongen aan hun lot overgelaten zijn door honger verrekt.

Op dit Pinkster weekend kwam de ware toedracht aan het licht en aangezien ik nu een aantal kleine vrienden moet missen meen ik het aan hen verplicht te zijn u allen te verzoeken via een wetwijziging in de Vogelwet hiertegen iets te ondernemen.

met vriendelijke groeten, hoogachtend, w.g. Hans Buter

Geachte heer Buter,

Den Haag, 20 juni 1973

Zelden zullen op deze manier gestorven kauwen zo'n aandacht hebben gehad!

Niet alleen uw presentatie sprak ons aan, maar ook de problematiek. Het is ons bekend dat de Jachtwet verouderd is, maar daar zal dit probleem toch buiten vallen. Daarom hebben we niet gewacht tot er een wijziging van de Jachtwet komt, maar bijgaande vragen gesteld.

Ik verwacht geen positief antwoord van de bewindslieden. Maar door deze vragen ook in jachtkringen bekend te maken is er misschien toch enig resultaat te verwachten.

Van het antwoord van de bewindslieden zal ik u t.z.t. bericht sturen.

Hoogachtend, w.g. Rie de Boois

Samenvatting van reacties op 'Enkele gedachten over natuurbeheer en tolerantie''

Wie kaatst moet de bal verwachten en de reacties op mijn met de botte bij geschreven verhaal waren dan ook navenant: óf jubelend óf vernietigend. Feitelijk heb je aan beide reacties even weinig, want met opzet was ik in het opstel uitgegaan van enkele aanvechtbare stellingen (en soms flink generaliserend) om de mensen te provoceren tot het vormen van een eigen mening. En vooral om duidelijk te maken dat allen die geestelijk en/of materieel belang bij de natuur en de vogels hebben zich nu en meteen moeten aanéensluiten. Dus eigenlijk niets nieuws.

Ik ontdekte dat met mensen die de overtuiging zijn toegedaan dat de enige goede jager een dooie jager is, geen discussie of samenwerking mogelijk is. Het bleek dus dat deze extreme allesverbieters geen fantasie van mij zijn en werkelijk bestaan. Hun dierenliefde is duidelijk groter dan hun menselijkheid. Het moet me van het hart dat ik nu die neiging ook wel krijg: 'Hoe beter ik de mens leer kennen, hoe meer ik van mijn hond houd'.

Er waren reacties van het soort dat Simon Carmiggelt eens treffend beschreef en wat op het volgende neerkomt: In een rij wachtenden moppert iemand over het slechte weer. Een slimmerd merkt op dat dit 'de schuld is van die raketten'. Een meneer meent dat te moeten betwijfelen. Iedereen keert zich nu eensgezind tegen deze meneer, omdat deze dan wel vóór de atombom zou zijn.

Als gezegd wordt dat inpolderingen, ontginningen, wegeaanleg, olierampen enz. enz. meer kwaad doen dan de in 'Het Vogelaar' zo ijverig gesignaleerde clandestiene vogeltjesvanger, dan zou dat propaganda zijn voor dat oedoe met lijn en netjes.

Als ik beweer dat honderden jaren van roofvogelverdelging niet hebben kunnen klaarspelen wat met pesticiden de afgelopen tien jaar wel is gelukt, dan zou ik dus voor schieten en klemmen zijn. En dat terwijl ik Controleur Vogelwet ben: Je zou er treurig van worden.

Er kwam van geen enkele zijde reactie op het uitgangspunt als zouden de agrariërs debet zijn aan 'het landschapdat-zoveel-weidevogels-oplevert'. Voor

het verleden moge dit ongetwijfeld waar zijn, doch de toekomst met de tendens naar de zgn. 'veredelingsbedrijven' (bio-industrie) zal ons zeker zorgen baren. Misschien dat het idee van de landschapsparken ook hier een oplossing kan geven.

Mr. T. Lebret wees mij er op dat het woord 'oogsten' onjuist gebruikt was: Oogsten houdt allereerst zaaien en verzorgen in. Een kievitseierenzoeker en een jager oogsten niet (Behalve bijv. bij de fazantefok), ze gebruiken de natuur alleen maar.

Ik moet Lebret gelijk geven. We kunnen inplaats van oogsten beter spreken van 'exploiteren van natuurlijke hulpbronnen' (vergelijk zeevisserij, beukenootjes en cantharellen zoeken, houtkap in tropische wouden, gas-, olie- en steenkoolwinning enz.) Desgewenst spreke men van predatie, roof. Ook predatie kan in harmonie met de omgeving gebeuren (cf. roofdieren in de natuur, indianen /bisons, nomaden / saiga-antilopen enz.)

Mét Lebret begrijp ik dat, wat het 'uitsterven' van de wilsterflapperij betreft, het verleidelijk is tactisch inzicht te laten prevaleren boven onrecht een kleine minderheid aangedaan.

Het zou echter wel rechtvaardig zijn als de Goudplevier dan uit de Jachtwet naar de Vogelwet zou worden overgebracht.

De heer B. J. Speek (Vogeltrekstation, Arnhem) wees mij op de aanhalingstekens bij 'wetenschappelijk' ringonderzoek. Mijn excuses voor deze fout, want het ringonderzoek is vanzelfsprekend puur wetenschappelijk. Ik had slechts die ringers willen aanduiden die hun passie om vogeltjes te vangen uitleven door aan het ringonderzoek mee te doen, waarmee ze nuttig werk verrichten.

De methoden der valkerij worden sinds 1938 door vele valkeniers toegepast om in beslaggenomen en/of invalide roofvogels en uilen weer te revalideren. In 1972 alleen al werden door de leden van 'Adriaan Mollen' 39 stuks in de natuur teruggebracht.

Sommige critici vielen over het woord 'betuttelaars', maar volgens het woordenboek is het goed Nederlands.

Geen mens die me raad kon geven inzake de 'vier punten ter verdere discussie' die, op als grappig bedoelde wijze uiting gaven aan mijn diepe wanhoop en periodieke vertwijfeling of we ooit uit dergelijke on-ontwarbare problemen zullen komen.

Echter raad ik in verband hiermee met klem aan het boekje 'Natuur, Milieu en Mens' (nog) eens te lezen, van prof. dr. K. H. Voous (uitgave Kok, Kampen 1970).

Tot slot blijf ik van mening dat we in het algemeen er naar moeten streven zoveel mogelijk het verbieden te verbieden en een heleboel te doen aan opvoeding en ontwikkeling.

Kortom: Ondanks het feit dat de meesten van ons nog vlees eten, een vlieg doodslaan, op leren schoenen lopen, in een auto rijden enzovoorts, moeten we samenwerken in vrijheid en tolerantie bij onze pogingen te redden wat er nog te redden zou zijn.

Misschien ben ik te somber en heeft prof. De Vries (Heteren) wel gelijk als hij zegt dat er steeds groter aantallen vogels in Nederland voorkomen. Echter geloof ik meer in de profetische uitroep van Jos Ruting: 'In Phenolland zingt de nachtegaal in een boortoren'.

Maar voor mij is tegen die tijd de lol er wel af.

- H. J. Slijper, Eemdijk 114, post Spakenburg

Purperreigers in de winter

In de afgelopen winterperiode deed ik twee, voor de tijd van het jaar, nogal ongebruikelijke waarnemingen van Purperreigers in de Hoeksche Waard.

De eerste waarneming dateert van 9 december 1972, toen G. L. Ouweneel uit Maasdam en ondergetekende in de Klemsepolder, ten westen van Strijen, een volwassen Purperreiger signaleerden. De vogel stond te vissen in een smalle sloot tussen kale akkerbouwkavels. Toen hij werd opgejaagd, verdween hij in noord-oostelijke richting. Op 11 januari 1973 trof ik een dode Purperreiger aan langs de Blaaksedijk, ten westen van Puttershoek. Deze reiger — ditmaal een onvolwassen exemplaar — was enkele dagen eerder dood gevonden naast een dam in een sloot. Op grond van het feit dat de veren aan de droge zijde van het lichaam nog vast zaten, kan mijns inziens worden aangenomen dat deze Purperreiger toen ongeveer een week dood moet zijn geweest. Verhongering is zeer waarschijnlijk de doodsoorzaak van deze tweede Purperreiger. Halverwege de onderzijde van de ondersnavel was namelijk een vergroeiing of verzwering te zien met een doorsnede van ongeveer een cm. Het dier was

bovendien bijzonder mager.

Hoewel enkele vogelgidsen december-waarnemingen van Purperreigers vermelden, ben ik er niet in geslaagd januari-waarnemingen op te sporen. Zelfs de 'Avifauna van Nederland' noemt geen januari-waarnemingen. Voor een goed begrip van de situatie moet echter worden aangetekend dat de laatste waarneming waarschijnlijk in niet geringe mate het gevolg is van de ongewone omstandigheden, waarin de vogel verkeerde.

- L. C. Preesman, Plataanstraat 20, Puttershoek

Nestkastverslag 1971 van het Gooi

De subgroep nestkasten van de Vogelwerkgroep 'Het Gooi en omstreken' publiceerde haar nestkastverslag 1971. Het werd samengesteld door R. Moolenbeek en C. Steenman. Op 35 terreinen werden totaal 1588 nestkasten gecontroleerd. Hieronder vallen ook 38 nestkasten voor de Torenavalk in Zuidelijk Flevoland. Opvallend zijn de 12 Bonte Vliegenvangers die broedden op 'Drakenburgh' (5), 'Gooiust' (1), 'Marine Opleidingskamp' (3), 'Monnikenberg' (1) en 'Nieuwoord' (3). De Ringmus neemt toe, terwijl de Gekraagde Roodstaart achteruit gaat. Holenduif (4) en Boomklever (8) blijven constant. Het 12 pag. tellende gestencilde verslag is verkrijgbaar door overmaking van f 1,50 (incl. portokosten) op girorek. 2 528 494 t.n.v. R. Moolenbeek, Erfgooiersstraat 597, Hilversum, met vermelding 'nestkastverslag 1971'.

Per 1 juli: totaal verbod DDT-gebruik

Het gebruik van DDT zal per 1 juli 1973 in Nederland volledig verboden worden. Dit hebben de ministers van Landbouw en Visserij en Volkgezondheid en Milieuhygiëne 26 juni besloten. Aanvankelijk was het de bedoeling in 1973 alleen het gebruik van DDT in de fruitteelt te verbieden, omdat hiervoor inmiddels goede alternatieve middelen beschikbaar waren gekomen. Nu is besloten ook voor de nog resterende gebruiksgebieden, de teelt van erwten en sierteeltgewassen, DDT te verbieden.

Wij vragen ons af wat er met de oude voorraden wordt gedaan en of de DDT niet ook geheel uit de verkoop is verdwenen, terwijl natuurlijk ook een dergelijke controle gewenst is.

Torenvalken en hun prooi

De heer Sponselee zag op 29 november 1972 een Torenvalkje met een Merel als prooi en de heer Tulfer zag in december 1972 een Torenvalk een Merel slaan.

Beide waarnemingen zijn voor mij slechts een bevestiging van hetgeen ik in de 36 jaar, dat ik met stootvogels omga en waarin ik vele zieke, gewonde en (ondanks de Vogelwet 1936) aangeschoten Torenvalkjes e.d. heb verpleegd, gerevalideerd en getreind, geleerd heb, namelijk dat de Torenvalk niet alleen muizen en insecten eet, maar in tijden van nood (natte zomers, dus weinig muizen of strenge winters met hongerijsden) zich wel eens 'vergriipt' aan Huismus, Spreeuw of Merel. Dat zijn dan praktisch altijd de uitgehongerde, verzwakte, oude, zieke dan wel door kou bevangen vogels. Ook dode dieren worden door de Torenvalk geconsumeerd.

Ik was er in Ransdorp getuige van hoe een Torenvalk in het broedseizoen een Huismus sloeg en prompt door een 'dierenbeschermers' met een steen werd doodgegooid. Toen ik de vogel oppraapte had zij een jonge Huismus in haar poten. Daar de tarsel (♂) al was afgeschoten door een zich jager noemende heer, die destijds Waterland met zijn dubbelloops jachtgeweer onveilig maakte, heb ik de jonge Torenvalkjes door een lid van de brandweer uit het nest laten halen en ze thuis opgevoed, getreind en gelost.

In 1970 bevond zich op het Europahuis in de Watergraafsmeer een nest van een Torenvalk. Op een dag werd de tarsel dood langs de Gooiseweg gevonden met gebroken nek en vleugels, terwijl de valk (♀) al naar Artis was gebracht wegens vergiftigingsverschijnselen. De tarsel, die nu alleen vier jongen moest grootbrengen, stroopte de Gooiseweg af naar verkeersslachtoffers, hetgeen hem noodlottig is geworden. Ik heb de moeder uit Artis opgehaald en de vier jongen met behulp van de brandweer uit het nest gehaald en de gehele familie enige tijd verpleegd totdat de moeder en de drie jongen voor de vrijheid konden worden getreind. Het vierde jong moest wegens verkrampte klompvoetjes door dr. Erken worden behandeld, waarna het zes weken in minimaal kleine beugeltjes van plastic heeft gelopen, alvorens het geheel genezen alsnog voor de vrijheid kon worden getreind.

Conclusie: een Torenvalk houdt zich alleen in noodgevallen niet aan het menu, dat de mens in zijn wereldwijsheden als dat van een Torenvalk hield.

- A. A. H. Klees, Fibigerstraat 3-huis, Amsterdam-Watergraafsmeer

Nogmaals over prooi van Torenvalken

De heer Sponselee te Hulst vermeldt in het vorige nummer hoe hij een Torenvalk zag die een Merel als prooi meedroeg.

Ik zag twee maal, in december en in januari, tijdens vorstperiodes, hoe een Torenvalkje een vogel probeerde te grijpen. Bij enige Spreeuwen op de grond mislukte dat daar ze tijdig genoeg wegvlogen. De tweede maal zag ik hem invallen en hoorde vogelgrijs. Bij mijn toesnellen vloog de Torenvalk op, zonder prooi. Deze, een Merel, zat beduusd met open snavel, hijgend, plat op de grond, grijze donsveertjes rondom. Ik liet het beestje rustig liggen en wachtte op kleine afstand en ik was van plan later nog eens te gaan kijken. Maar na een minuut of tien zag ik de Merel wegvliegen.

Ik meen dat het geen probleempje behoeft te zijn of de Torenvalk nu wel of niet Merels pleegt te slaan. Het ligt voor de hand dat hij hiervoor geen voorkeur heeft, maar vangt wat hij op de grond waarneemt. Als de grond hard bevroren is en de muizen thuis blijven is het logisch dat de Torenvalk, alleen vogels ziend, deze probeert te grijpen. En dit waarschijnlijk alleen als regel doet, door nood gedwongen. De beide waarnemingen die ik deed zijn heel toevallig en zie ik niet als uitzonderingen. Dat hij in de broedtijd als regel vogels zou vangen, lijkt me zeer onwaarschijnlijk daar er dan zijn normale prooi (muizen) is. Of uit maag- en braakbalonderzoek kan worden opgemaakt dat er wel of geen merelrestanten aanwezig zijn komt me twijfelachtig voor. Ik neem aan dat de Torenvalk kop, poten en vleugels van zijn prooi laat liggen en de veren plukt.

- Rein Stuurman, Nieuweweg 16, Eemnes
- Vogeltelling gem. Zuidlaren**
Gedurende één jaar zou ik een vogeltelling in de gem. Zuidlaren willen houden. Wie doet mee?

- A. B. Woldering, p/a Psych. Inr. 'Dennoord', E 6, Pers. Internaat C. Keuken, kamer 2, Zuidlaren